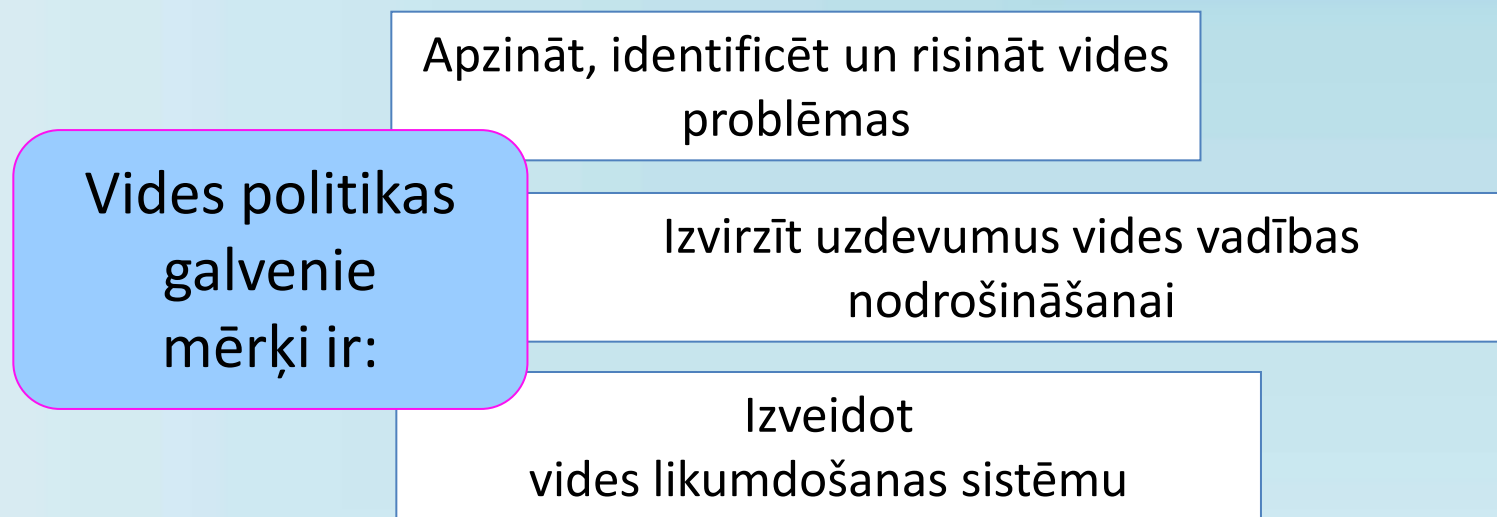

Vides politika

Vides politikas jēdziens

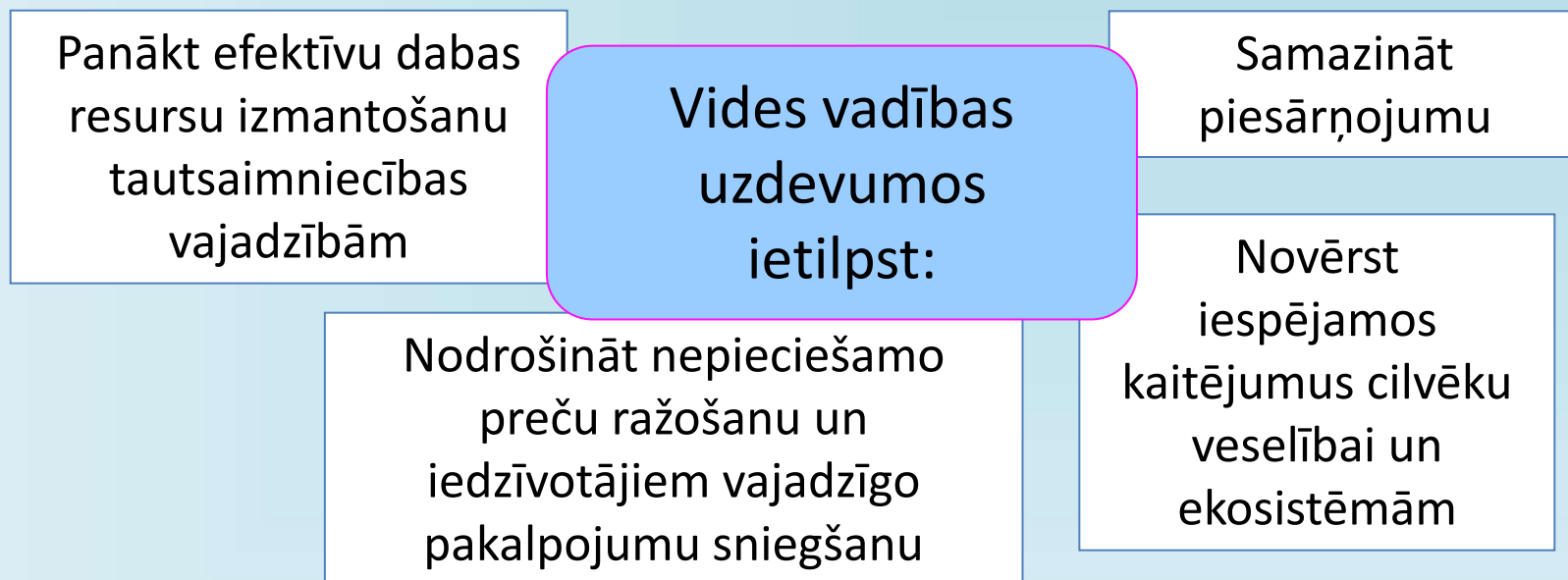
Vides politika veido ietvaru vides, dabas un vides resursu izmantošanai, lai sabiedrības vajadzībām tiktu izveidota atbilstoša ekonomikas un sociālās nodrošināšanas joma

Vides politikai jāsekmē sabiedrības iesaistīšanās vides jautājumu risināšanā, kā arī jānodrošina vides un dabas aizsardzības jautājumu integrācija visās tautsaimniecības nozarēs

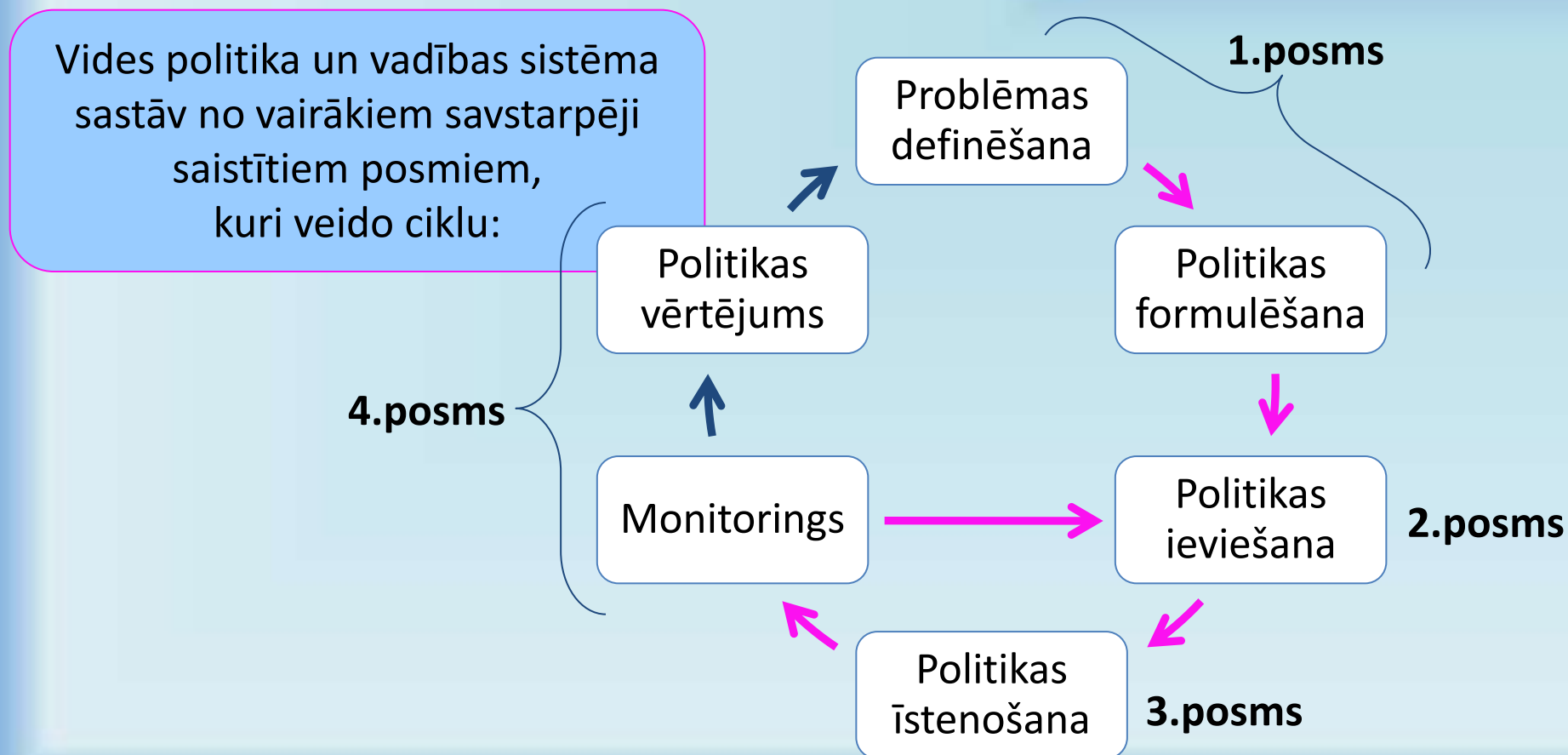
Izpratne par vides vadību

Vides politikai ir vispārīgāks un plašāks raksturs nekā **vides vadībai**, kura praktiski nodrošina vides politikas īstenošanu

Vides vadība un politika

Vides politika veido sistēmu, lai noteiktu mērķus un uzdevumus vides aizsardzības jomā un nodrošinātu vides kvalitātes uzlabošanu, bet uzdevumu īstenošanu nodrošina **vides vadības sistēma**

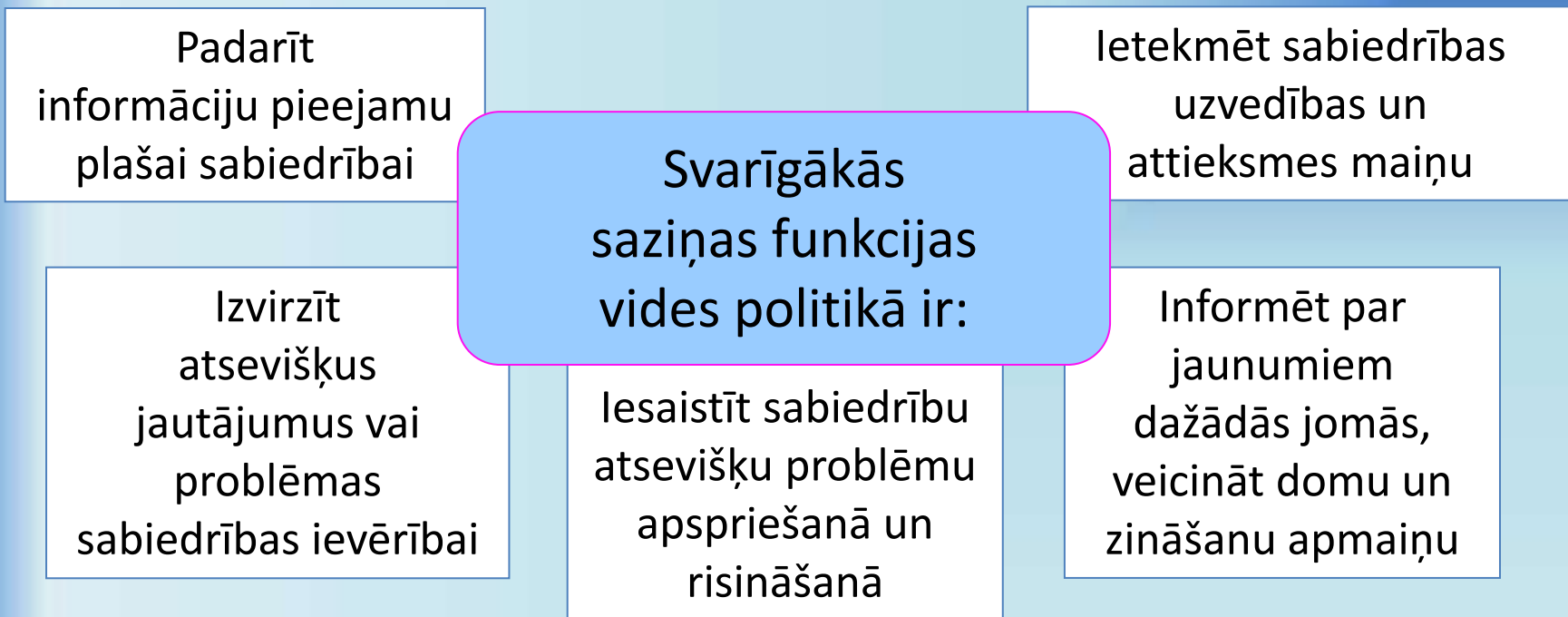

Problēmas, ko risina vides politika

Būtiskākās identificētās un risināmās problēmas vides politikas pamatnostādņu ietvaros ir šādas:

- 1) Gaisa piesārņojums pilsētās
- 2) Iekšējo ūdeņu eutrofikācija
- 3) Problemātiska otrreizējo izejvielu izmantošana un atkritumu pārstrādes mērķu sasniegšana
- 4) Nepietiekams vides faktoru (gaisa kvalitāte, troksnis, ģeoloģiskie riski, plūdu riski, rūpniecisko avāriju risku novēršanas pasākumi) atspoguļojums plānošanas dokumentos
- 5) Sabiedrības izpratnes trūkums par saimnieciskās darbības paņēmieniņu saistību ar dabas vērtību ilglaicīgu pastāvēšanu;
- 6) Ilgtermiņa, sistemātisku zinātnisko pētījumu trūkums par iespējamo klimata pārmaiņu ietekmi uz Latvijas vidi
- 7) Dažādu datu bāzu savietojamības problēmas un nepilnības esošajos reģistros
- 8) Finansējuma trūkums normatīvajos aktos noteikto prasību izpildes kontrolei

Saziņas funkcijas vides politikā

Virzība uz ilgtspējīgu attīstību

Vides izglītība ir viens no svarīgākajiem sabiedriskās vides apziņas veidošanas līdzekļiem, lai sasniegtu ilgtspējīgas sabiedrības izveidošanas mērķus

**Ilgspējīgas
sabiedrības
attīstības
mērķi:**

Sabiedrības ilgtspējīgas attīstības veicināšana, kas saskaņo garīgās un materiālās vajadzības un intereses

Sabiedrības atbildības sajūtas paaugstināšana, iesaistot iedzīvotājus vides saglabāšanā un atveseļošanā

Sabiedrības vispārēja izglītošana par vidi un dabu, paaugstinot zināšanu līmeni un pašizglītības iespējas

Atbildīgo organizāciju, mācību iestāžu, speciālistu un entuziastu iesaistīšana vides izglītības procesā, atbalstot valsts un vietējā mēroga iniciatīvas

Vides izglītības loma

Vides aizsardzības un tautsaimniecības nozaru
normatīvo aktu izstrādāšanai un ieviešanai

Vides izglītība
ir
nepieciešama:

Darbu veikšanai, kuru rezultāti ir nepieciešami
vides aizsardzības nodrošināšanai

Starptautiski nozīmīgu vides aizsardzības
problēmu vietējiem risinājumiem

Vides kvalitātes pētījumiem un
jaunu vides tehnoloģiju attīstībai

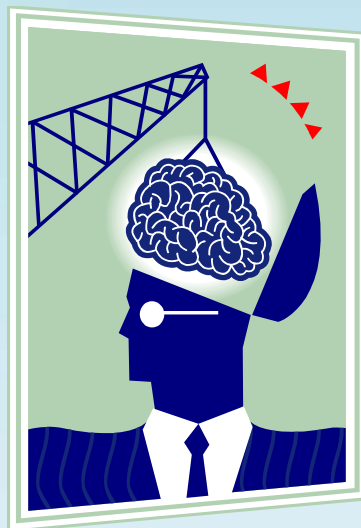
Vides studijas jāorientē ne tikai uz zināšanu un pētniecības
iemaņu apgūšanu, bet arī uz prasmju iegūšanu identificēt un
risināt sabiedrībai būtiskas vides aizsardzības problēma

Zinātniskās pētniecības attīstība, zināšanu un videi draudzīgu
tehnoloģiju izmantošana ir galvenais Latvijas tautsaimniecības attīstības
ceļš, kas var nodrošināt stabilu labklājības līmeni

Vides izglītība – politikas pamats

Vides izglītība, lēmumu pieņemšana un praktiskā darbība pamatojas uz zinātniskiem pētījumiem un vides zinātnes atziņām

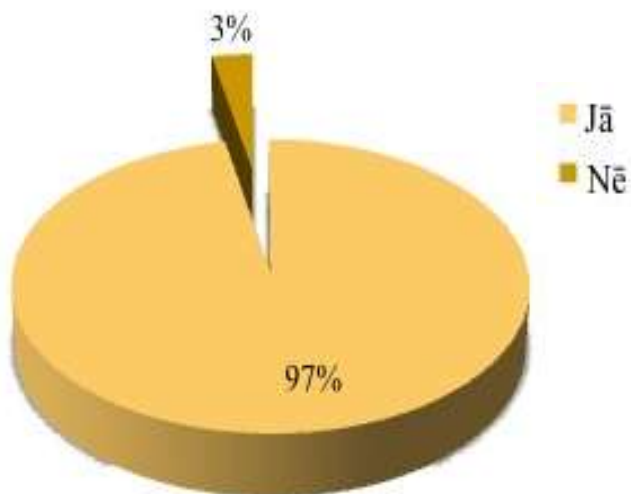
Līdz ar to vides izglītības un izpētes sistēmas izveide, un tās efektīvas darbības nodrošināšana rada pamatu vides politikas un sabiedrības ilgtspējīgas attīstības uzdevumu risināšanai

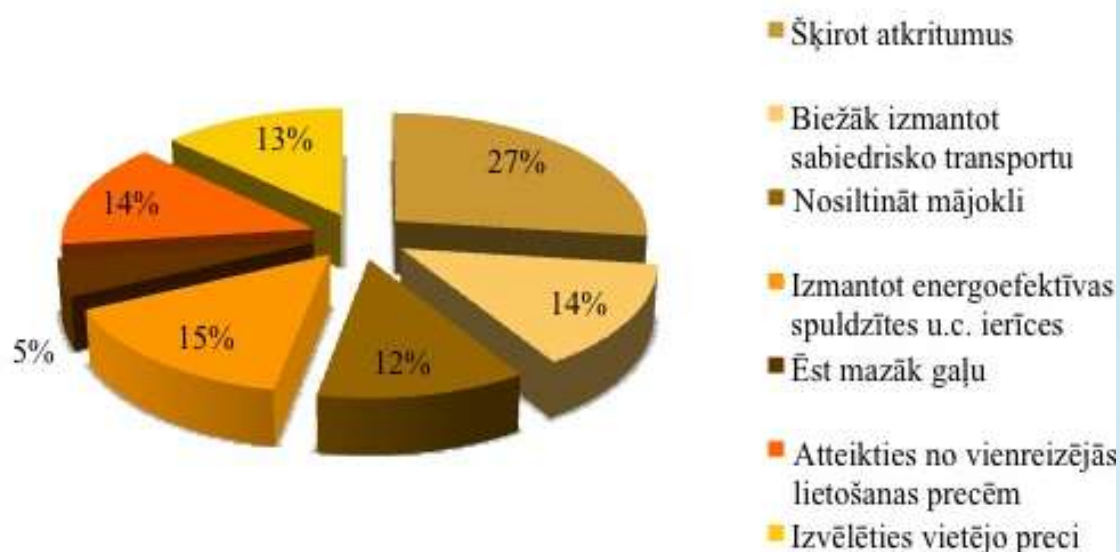
Vides apziņa

Vides izglītība veido **vides apziņu** – vides un tās problēmu apzināšanu, kā arī saudzīgu un apzinīgu attieksmi pret vidi

Vai piekrīti, ka vide Latvijā būtu jāsargā?

Ko tu personiski būtu gatavs darīt zaļākas dzīves labā?

Latvijas iedzīvotāju vides apziņas atspoguļojums

Vides vadības sistēma un process

Vides vadības sistēma ir plānošanas, īstenošanas, rezultātu izvērtēšanas un tālākas darbības precizēšanas un uzlabošanas cikls, kas nepārtraukti atkārtojas

Vides vadības sistēma tiek izmantota valsts un pašvaldību pārvaldē, kā arī komercdarbībā, lai izvirzītu un īstenotu vides kvalitātes uzlabošanas mērķus

Vides
vadības
procesā
ietilpst:

Kopēja procesa plānošana un vides mērķu izvirzīšana

Nepieciešamo darbību veikšana, lai uzkrātu pieredzi un zināšanas un lai sagatavotos galveno uzdevumu veikšanai

Procesa norises un stāvokļa izmaiņu kontrole un monitorings, lai veiktu nepieciešamās korekcijas

Procesa īstenošana, lai sasniegtu izvirzītos mērķus un lai noteiktu sasniegtā līmeņa atbilstību plānotajam

Vides aizsardzība

Vides aizsardzība ir pasākumu kopums vides kvalitātes saglabāšanai un dabas resursu ilgtspējīgai izmantošanai, bet tās mērķis ir likvidēt, mazināt vai novērst kaitējumu videi

Vides aizsardzības īstenošanu var attēlot vispārīgā shēmā:

- Vienošanās par vīziju un tās apstiprināšana

- Problēmu un to cēloņu noteikšana

- Mērķu izvirzīšana

- Problēmu prioritātes noteikšana

- Mērķu apstiprināšana

- Darbības apstākļu noteikšana

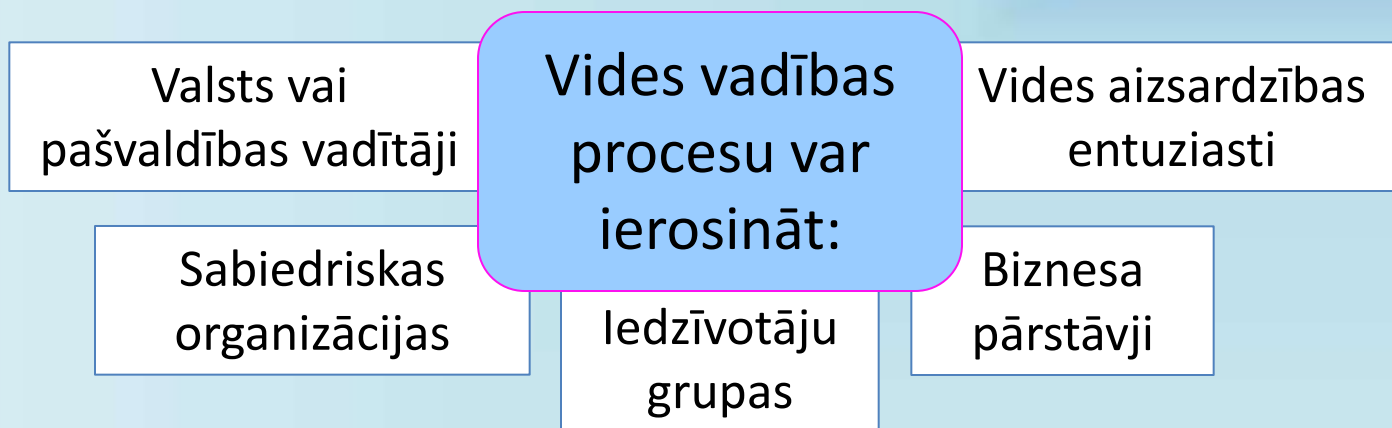
- Mērķu īstenošana un programmu izstrāde

- Pasākumu plāna īstenošana un kontrole

- Procesa tālāka attīstība

Vides politikas īstenošana

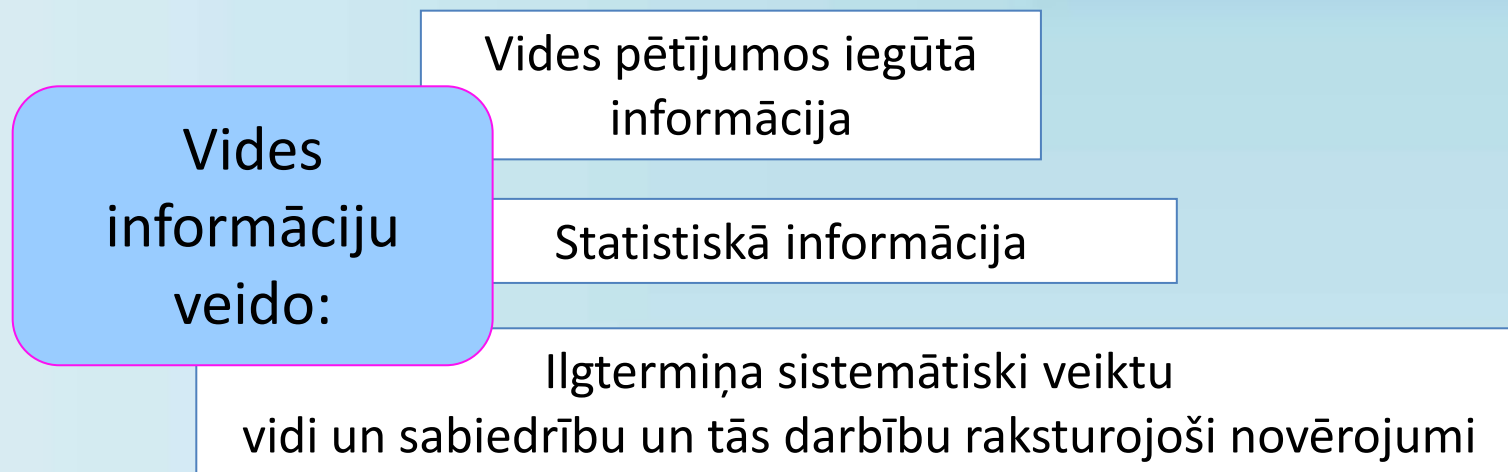
Lai uzsāktu integrētu vides apzināšanu un nepieciešamo vadības procesu, ir jābūt vēlmei to darīt

Neatkarīgi no tā, kas rada sākotnējo impulsu, vadības līmenim ir jābūt gatavam to uz klausīt un sagatavot atbilstošus dokumentus procesa uzsākšanai, kā arī risināt jautājumus par sākotnējiem finansiāliem resursiem un administrācijas līdzdalību

Vides informācija

Vides informācija ir novērojumu dati, kuru apkopošana, apstrāde, analīze un skaidrojums veido faktus, kas raksturo vidē un sabiedrībā noritošos procesus

Vides informācijas apkopošanas mērķis ir nodrošināt zinātniekus, politiķus, vides pārvaldē strādājošos, lai ne tikai vides politika, bet arī veiktie vides aizsardzības un vadības pasākumi būtu pamatoti un racionāli

Vides informācijas pieejamība

Vides informācijas pieejamība nedrīkst būt ierobežota – tai jābūt vispārpieejamai informācijai

Sabiedrībai ir tiesības saņemt vides informāciju no jebkuras valsts pārvaldes iestādes, pašvaldības vai personas, kas darbojas vides jomā

Sabiedrībai ir tiesības saņemt vides informāciju par:

- Vides stāvokli (ūdeni, gaisu, augsni, zemes dzīlēm, floru, faunu)
- Dabas teritorijām un ainavām
- Bioloģisko daudzveidību, sugām un biotopiem, un to mijiedarbību
- Antropogēno slodzi un darbībām, kas ietekmē vai var ietekmēt vidi
- Ģenētiski modificētiem organismiem
- Vides aizsardzības pasākumiem
- Pārskatiem un ziņojumiem par vides aizsardzību
- Politikas plānošanas dokumentiem vides jomā
- Likumiem un darbībām, kas ietekmē vidi
- Ekonomiskās analīzes pārskatiem saistībā ar vides politikas īstenošanu

Vides problēmu noskaidrošana

Kad ir pieņemts lēmums par vīziju, ir jānoskaidro specifiskās vides problēmas

Īpaši nozīmīga ir datu savākšana par noteiktiem parametriem, kas dod iespējas izvērtēt pašu vides problēmas būtību – pie tam procesam ir jāvirzās tā, lai sabiedrībai būtu pieņemama sarežģītības pakāpe

Informāciju var iegūt, piemēram:

Latvijas pilsētu
vai novadu
domēs

Eiropas Vides
aģentūrā

Latvijas Statistikas
pārvaldē

No vides informācijas
pilnīguma un kvalitātes
ir atkarīga vides politikas
un vides vadības
efektivitāte

legūto vides datu vērtējums

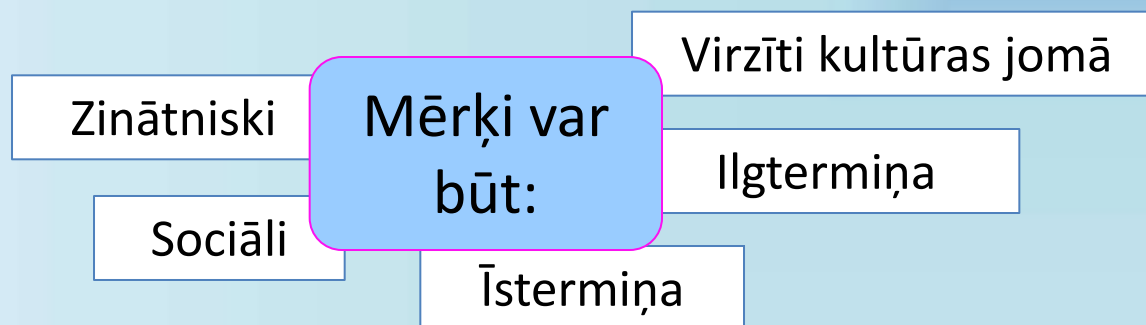
Jebkurš novērotājs ir vairāk vai mazāk subjektīvs, un jebkuru uztveri ietekmē veids, kādā tiek veikts novērojums vai mērījums

Objektīvas analīzes metodes parasti attiecas uz vienu noteiktu vides daļu, piemēram, ūdeni, vai arī uz konkrētu piesārņotāju, tomēr veikt objektīvu analīzi, aptverot visas vides problēmas, neierobežojot izpētes lauku, ir ļoti sarežģīti

Subjektīvās analīzes gadījumā tiek noskaidrots, kādas vides problēmas pastāv sabiedrības un iedzīvotāju uztverē – šāda informācija nevar dot pilnīgu ainu, jo netiek minētas problēmas, kuras nevar redzēt vai sajust, tomēr tas var palīdzēt noteikt meklējumu virzienu; viens no piemēriem ir troksnis

Vides politikas mērķu izvirzīšana

Mērķi atspoguļo sabiedrības vēlmes
nākotnes virzībai

Mērķus ne vienmēr ir nepieciešams mērīt vai izvērtēt kvantitatīvi, kā arī attiecināt uz kādiem jau iepriekš pieņemtiem standartiem vai kritērijiem

Katra vides speciālista darbības pamatā ir jābūt **vides filozofijai**, un tai ir jāparādās arī vides pasākumu plānos kā stāvoklim starp vīziju un specifiski nosakāmiem un ļoti konkrētiem uzdevumiem

Vides problēmu vērtēšana

Problēmas var sakārtot nozīmīguma secībā pēc vairākiem kritērijiem:

Cik ļoti piesārņojuma līmenis pārsniedz standartus?

Cik lielus izdevumus prasīs videi nodarītā kaitējuma novēršana?

Cik lieli izdevumi ir paredzēti veselības aprūpei?

Viena no metodēm problēmu izvērtēšanai ir **salīdzinošā riska analīze**, kas riska grupās ietver veselību, vides aizsardzību un dzīves apstākļu kvalitāti – problēmas tiek sarindotas, ņemot vērā atlasītos kritērijus un savstarpējo vienošanos par riska līmeni

Ietekmes uz vidi novērtējums

Ietekmes uz vidi novērtējums ir procedūra, kas veicama likumā noteiktā kārtībā, lai:

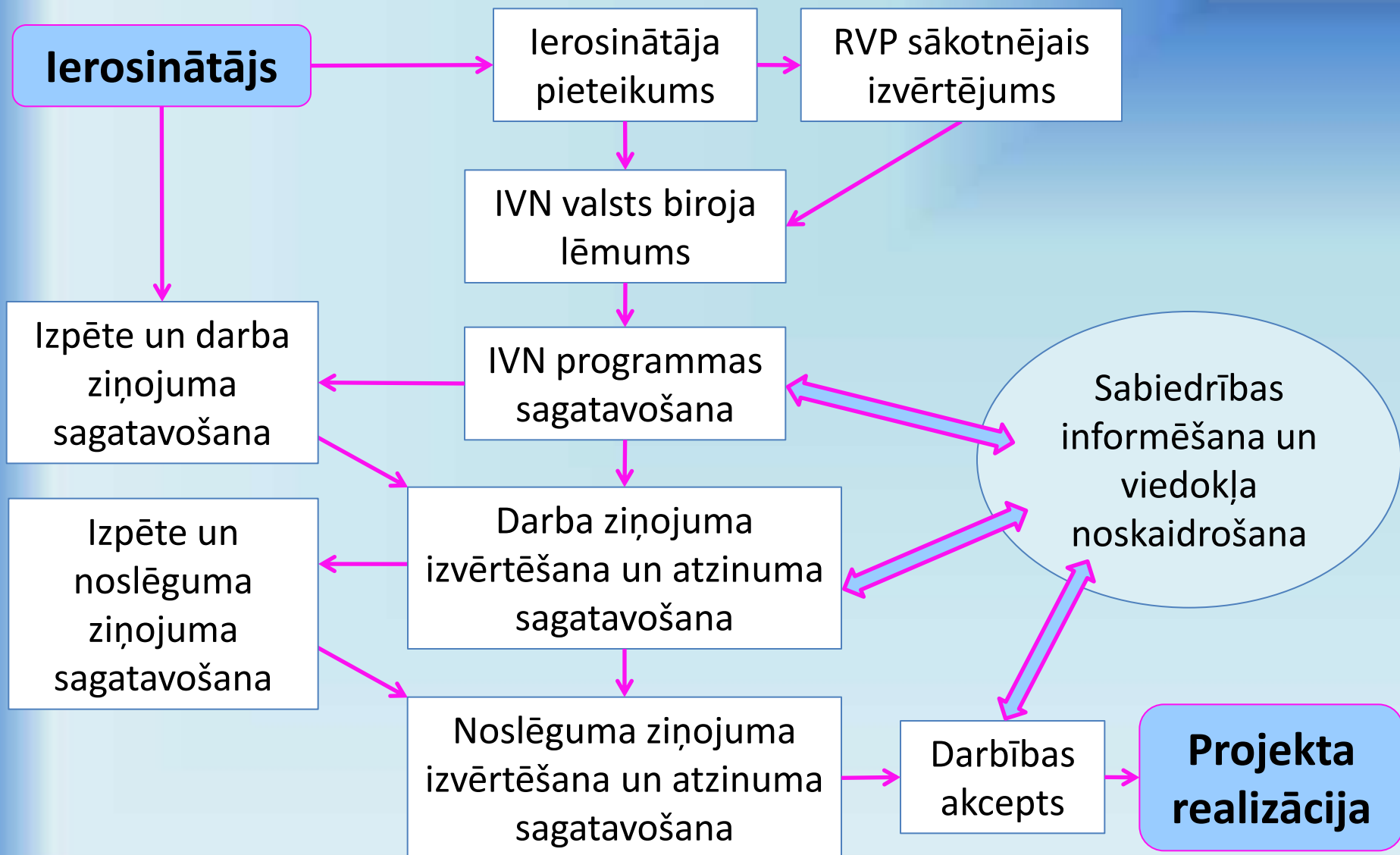
Novērtētu paredzētās darbības vai plānošanas dokumenta īstenošanas iespējamo ietekmi uz vidi

Un izstrādātu priekšlikumus nelabvēlīgas ietekmes novēršanai vai samazināšanai

Vai aizliegtu paredzētās darbības uzsākšanu normatīvajos aktos noteikto prasību pārkāpumu gadījumos

Ietekmes uz vidi novērtējums Latvijā tiek veikts, lai pieņemtu lēmumu arī par to kāda ietekme būs tam, ja neko nedarīs, lai mainītu esošo stāvokli un par to, kas tiks sasniegts, veicot noteiktus pasākumus

IVN veikšanas kārtība

Vides politikas uzdevumu izvērtējums

Visas iespējamās uzdevumu risinājumu izvēles
ir nepieciešams analizēt pēc to ietekmes uz vidi,
izmaksām un sociālās ietekmes

Ietekme uz vidi ietver
divas jautājumu grupas,
kas jāņem vērā izvērtējot
uzdevumu risinājumu
iespējas:

Izvēles efektivitātes novērtējumu, ja tiek
sasniegts izvirzītais mērķis

Iespējamo neparedzēto
ietekmi uz vidi

Nav iespējams paredzēt katras darbības sekas, bet daudzas no tām ir
vēlams noskaidrot – kaut gan katra situācija ir unikāla savā ziņā, tomēr
daudz var mācīties galvenokārt no pieredzes

Vides politikas uzdevumu izpilde

Ne tikai īpašu projektu ietvaros, bet arī ar ekonomiskās un plašsaziņas līdzekļu metodēm ir iespējams pozitīvi ietekmēt iedzīvotāju uzvedību

Kopējās stratēģijas īstenošanas nolūkā dažkārt ir jāietekmē noteiktu sociālo grupu uzvedība, piemēram:

Uzdevums

Panākt, lai noteikta veida zemes izmantošana nekaitētu dabas aizsardzībai

Uzdevuma izpilde

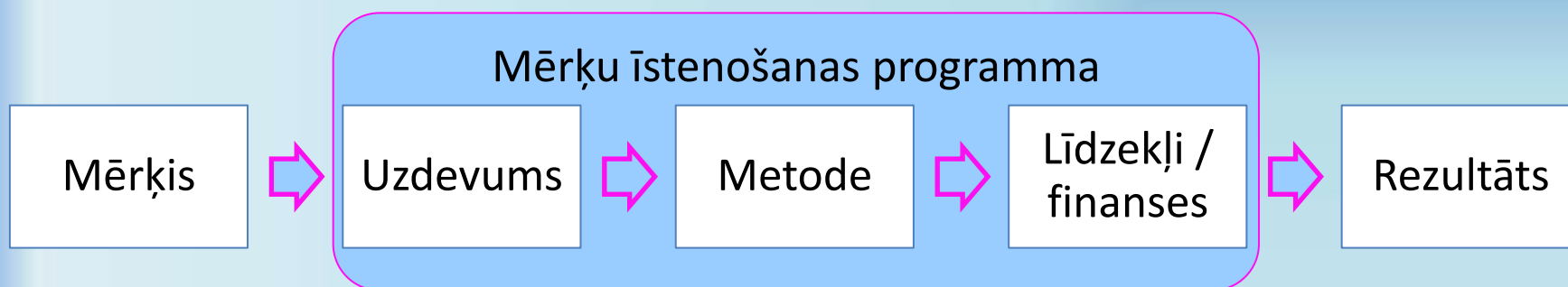
Privātie zemes īpašnieki un lietotāji dod savu ieguldījumu izvirzīto vides mērķu sasniegšanai

Iesaistītā puse

Zemes īpašniekam jāsaņem atļauja sev vēlamās darbības (zemes izmantošanas veida) veikšanai

Mērķu īstenošanas programmu izstrāde

Nemot par pamatu veikto izvēles analīzi un izvirzītos mērķus, jāveic programmu izstrādes

Programmā jāietver atsevišķi projekti, dažādas metodes, lai nodrošinātu informācijas apmaiņas procesu, likumdošanas ievērošanu un ekonomisko ietekmi

Projektus var īstenot valsts pārvaldes vai pašvaldības līmenī konkursos uzvarējušās institūcijas vai organizācijas, arī dažādas vietējās kopienas grupas

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums

Kopš Latvija kļuva par ES dalībvalsti, tika uzsākts plānošanas dokumentu ietekmes uz vidi novērtējums jeb **stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums**

Stratēģiskais ietekmes novērtējums jāveic plānošanas dokumentiem, kuru īstenošana var būtiski ietekmēt cilvēku veselību un vidi, šādās jomās:

- Lauksaimniecība
- Mežsaimniecība
- Zivsaimniecība
- Enerģētika
- Rūpniecība
- Transports
- Tūrisms
- Atkritumu apsaimniekošana
- Ūdens resursu apsaimniekošana
- Telekomunikācijas
- Derīgo izrakteņu ieguve

Kā arī plānošanas dokumentiem, kas saistīti ar:

- Reģionālo attīstību
- Zemes izmantošanu
- Teritoriju plānojumiem
- ES līdzfinansējuma izmantošanu

Vides politikas plāna īstenošana

Administrācija

Pirmais solis vides pasākumu plāna īstenošanā ir atbildīgo institūciju un personu noteikšana konkrētas programmas daļas izpildē

Resursi

Lai īstenotu programmu ir nepieciešami resursi – reāla procesa norise būs iespējama tikai tad, ja tiks paredzēti atbilstoši budžeta līdzekļi

Atbildīgajām personām ir nepieciešamas vides zināšanas un vēlams, lai šie cilvēki izprastu procesa būtību kopumā un būtu iesaistīti arī iespējamo pasākumu identifikācijas procesos un mērķu izvirzīšanā

Kad programmas noteiktu mērķu sasniegšanai ir apstiprināts un piešķirts atbilstošs finansējums, kā arī norīkotas atbildīgās personas, sākas programmas vai plāna īstenošana

Vides politikas plāna īstenošanas kontrole

Procesa kontrole ir ļoti nozīmīgs elements programmas īstenošanā, jo nodrošina divas svarīgas lietas:

Garantē, ka tiks sasniegts gaidītais vides uzlabošanas efekts

Garantē, ka neradīsies bīstami blakusefekti

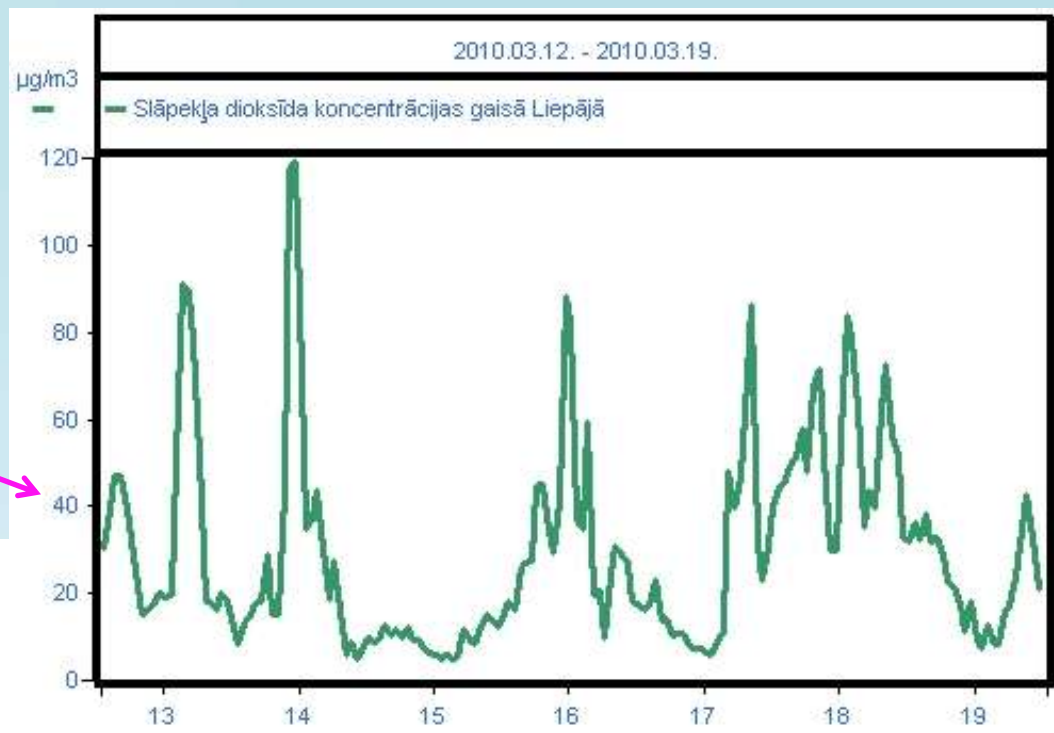
Lai gūtu panākumus, atkārtoti jāizvērtē vides indikatoru izmantošanas iespējas virzībā uz konkrēto mērķu sasniegšanu, lai varētu pārliecināties par gūto efektu

Procesa kontrole – piemērs

Ja tiek īstenota programma par slāpekļa dioksīda koncentrācijas samazināšanas gaisā par konkrētu lielumu, tad vērtējumu par stāvokļa maiņu var gūt, nosakot esošo NO_2 koncentrāciju un salīdzinot to ar koncentrāciju, kāda tā bija, programmu uzsākot

Tiesību aktā noteiktais
gada robežlielums cilvēka
veselības aizsardzībai –
 $40 \mu\text{g}/\text{m}^3 \text{NO}_2$

Slāpekļa dioksīda koncentrācija
Liepājas pilsētas gaisā
2010.g. 12.-19.martā

Grozījumi vides politikas plānā

Ja programmas īstenošanas gaita ir bijusi atbilstoša, bet vēlamais rezultāts tomēr nav sasniegts, tad jāatrod tā iemeslus

Iemesli var būt, piemēram, nepareiza problēmas cēloņa novērtēšana, bet vairākumā gadījumu iemesls ir jāmeklē aprēķinu neprecizitātēs, kas nav uzrādījuši patiesu darbības efektu

Pastāv trīs iespējas:

Pilnīgi pārtraukt darbību
un meklēt citu darbības veidu

Pārvērtēt sākto procesu un pēc tam turpināt

Neatlaidīgi turpināt iesākto, kā tas bija plānots,
bet vienlaicīgi meklējot kādu alternatīvu darbību

Atkarībā no nepieciešamo grozījumu mēroga, papildinājumus var iekļaut jau esošajā programmā vai arī grozīt programmu – jebkuru faktu nepieciešams darīt zināmu sabiedrībai

Vides monitorings

Vides monitorings ir sistemātiski vides stāvokļa, piesārņojuma emisiju, populāciju un sugu novērojumi, mērījumi un aprēķini, kas nepieciešami vides stāvokļa vērtējumam un vides, t.sk. dabas un vides aizsardzības pasākumu plānošanai, kā arī to efektivitātes kontrolei

Vides
monitoringu
iedala:

Politikas ieviešanas monitorings ir sistemātiska vides stāvokļa pārmaiņu novērtēšana saistībā ar politikas līdzekļu darbību

Vides stāvokļa monitorings ir sistemātisku novērojumu veikšana dažādās dabas vidēs, lai konstatētu un novērtētu pārmaiņas, ko izraisa dabas procesi vai antropogēnā ietekme

Agrās brīdināšanas monitorings – vides kvalitātes bīstamu izmaiņu agrīnu konstatēšanu, kura funkcijas ir operatīva informācijas sniegšana un īstermiņa prognožu izstrādāšana

Vides monitoringa nozīme

Vides monitorings ir nozīmīgs līdzeklis vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības valsts politikas izstrādei, ieviešanai un tās īstenošanas efektivitātes novērtēšanai

Vides informācijas sistēmas veidošanā un īstenošanā līdz ar monitoringu ļoti svarīgi ir arī resursu uzskaites dati:

- Kadastri
- Informācija par valsts sociāli ekonomisko stāvokli un attīstību, ko sniedz valsts statistikas datu analīze
- Sabiedriskās domas izpēte

Dažkārt vides monitoringa informācija glabājas dažādās institūcijās dažāda formāta un pieejamības datu bāzēs vai arī tikai papīra formātā, kas apgrūtina interesentiem – sabiedrībai, lēmumu pieņēmējiem, ekspertiem, to saņemšanu un izmantošanu

Vides monitoringa veikšana

Vides monitoringu organizē vai veic:

- Vides ministrijas
- Veselības ministrijas
- Zemkopības ministrijas padotībā esošas institūcijas atbilstoši to kompetencei un piešķirtajiem valsts budžeta līdzekļiem
- Komerksabiedrības par saviem līdzekļiem
- Pašvaldību institūcijas – par pašvaldību budžeta līdzekļiem, ja nepieciešams novērtēt vides kvalitātes izmaiņas, lai īstenotu pašvaldības saistošos noteikumus

Vides monitorings tiek veikts:

Regulāri – lai iegūtu informāciju par vides stāvokli un tā izmaiņām

Īpašos gadījumos:

- Lai noskaidrotu cēloņus, kas traucē sasniegt vides kvalitātes mērķus atbilstoši normatīviem
- Lai novērtētu vides stāvokļa izmaiņas pēc avārijas
- Lai novērtētu vides stāvokļa izmaiņas pēc vides aizsardzības pasākumu programmas īstenošanas
- Lai iegūtu informāciju par konkrēta objekta ietekmi uz vidi

Latvijas vides monitoringa programma (I)

Vides monitoringa programmas izpildi koordinē **Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs (LVĢMC)**, kas arī nodrošina informācijas pieejamību sabiedrībai *Internet* tīklā, kā arī sagatavo un sniedz informāciju Eiropas Vides aģentūrai un Eiropas Komisijai

LVĢMC izstrādājis Vides monitoringa programmu, kas sastāv no šādām apakšnodaļām:

- Gaisa monitorings
- Ūdeņu monitorings
- Augsnes un zemes virsmas apauguma monitorings
- Bioloģiskās daudzveidības monitorings
- Radioaktivitāte
- Klimata pārmaiņas

Latvijas vides monitoringa programma (III)

Katrā vides monitoringa programmas daļā ir sniegta informācija par:

- Monitoringa darbu mērķi un uzdevumiem
- Normatīvajiem aktiem, kas nosaka monitoringa nepieciešamību
- Kritērijiem vides kvalitātes novērtēšanai
- Indikatoriem
- Prioritātēm
- Darbu realizācijai nepieciešamo finansējumu

Katru programmas daļu veido **monitoringa apakšprogrammas**, kurās aprakstīts monitoringa tīkls, apsekošanas biežums, nosakāmie parametri, reāli un potenciāli pielietojamās metodes, definēti uzdevumi tās attīstībai, dotas nepieciešamās uzturēšanas izmaksas un investīcijas

Vides kvalitātes indikatori

Raksturojošos lielumus, kas iekļauti analītiskā modelī sauc par **indikatoriem**

Indikatori tiek sasaistīti vienotā cēloņsakarību virknē, parādot:

Kas rada problēmu

Kāpēc tā rodas

Kādu ietekmi tā rada

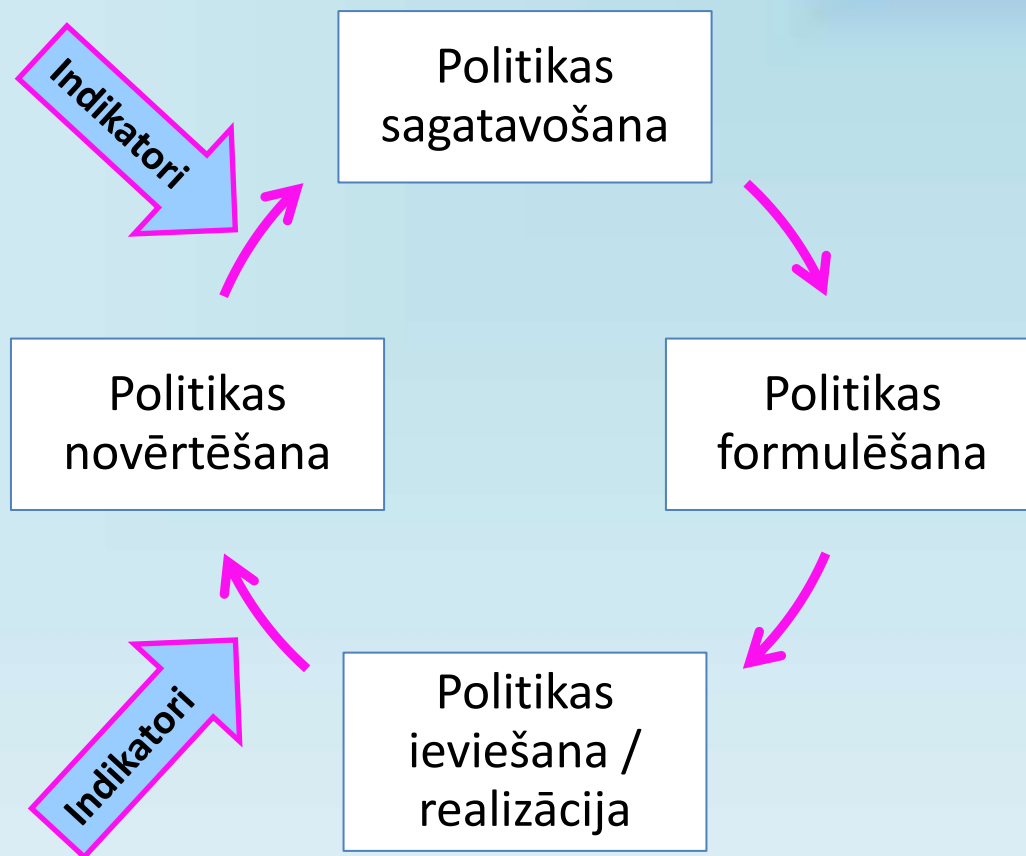
Kā un ar kādiem līdzekļiem to risināt

Indikatoriem jābūt:

- Ticamiem un zinātniski precīziem
- Noteiktu laika posmu un reģionu pārstāvošiem
- Pārbaudāmiem un salīdzināmiem
- Viegli uztveramiem un saprotamiem
- Ar standartizētām metodikām iegūtiem un standartizētās mērvienībās izteiktiem
- Savstarpēji nedublējošiem
- Lietotājam nepieciešamiem
- Jūtīgi reaģējošiem uz izmaiņām
- Īstenojamiem par saprātīgām izmaksām

Indikatoru un politikas cikls

Indikatoru galvenais uzdevums ir nodrošināt ar informāciju lēmumu pieņemšanas procesā un dažāda līmeņa politikas korigēšana, atbilstoši politikas cikla shēmai

Indikatoru loma ilgtspējīgā attīstībā

Integrējot tautsaimniecības, vides un sociālos jautājumus, tiek ņemts vērā:

- Nozaru stratēģiskie plāni un programmas, norādot, kādā veidā tajos ir integrēti vides jautājumi
- Vai ir izstrādāti atbilstoši rīcības plāni ar noteiktu laika un resursu plānojumu
- Kādi vides politikas līdzekļi un metodes nozarē īpaši tiek pielietoti
- Kādi vispārēja lietojuma politikas līdzekļi darbojas efektīvi
- Nozīmīgākie vides aizsardzības vai to veicinoši projekti

Saglabājot vides problemātiku kā vadošo vai līdzvērtīgu ar ekonomisko un sociālo, sistēma tiek papildināta ar nozaru indikatoriem, veidojot savstarpēju integrāciju:

▪ **Politikas līmenī** – vides jautājumu integrācija nozaru politikās

▪ **Indikatoru līmenī** – ekoefektivitātes un energointensitātes novērtējumi, vides profilu analīze

ES vides politikas mērķi

Svarīgākie ES vides politikas mērķi ir:

Saglabāt, aizsargāt un uzlabot vides kvalitāti

Apdomīgi un racionāli izmantot dabas resursus

Aizsargāt cilvēku veselību

Veicināt vides pasākumu ieviešanu reģionālo un globālo problēmu risināšanā

Visaptverošas ES vides politikas radīšanai bija nepieciešams izstrādāt **Vides aizsardzības rīcības programmas**

Pirmā Vides rīcības programma tika apstiprināta 1973.gadā; tai sekoja Otrā (1977.), Trešā (1983.), Ceturtā (1987.), Piektā (1995.) un Sestā (2002.-2010.) – tās visas pamatojās uz Eiropas Ekonomiskās komisijas principiem un jau esošajiem vides tiesību aktiem

Finanšu līdzekļi vides aizsardzībai

Vides aizsardzības pasākumu realizāciju Latvijā sekmē pieejamie finanšu un ekonomiskie līdzekļi:

- Subsīdijas, dotācijas un investīcijas no ES struktūrfondi, valsts budžeta vai ārvalstu donoriem
- Kredīti no Latvijas vides investīciju fonda un starptautiskajām finanšu institūcijām
- Valsts garantijas kredītu saņemšanai, īstenojot vides aizsardzības projektus
- Videi nodarītā kaitējuma rezultātā radīto zaudējumu atlīdzība
- Dabas resursu nodoklis
- Akcīzes nodoklis naftas produktiem, degvielai un automobiļiem
- Valsts atbalsta politika

Valsts investīciju programma

Valsts investīciju programmas vides nozarē prioritāras jomas ir:

Ūdenssaimniecības sakārtošanai pilsētās ar iedzīvotāju skaitu lielāku par 2000

Sadzīves un bīstamo atkritumu apsaimniekošanas sistēmu izveidei

Vides aizsardzības institūciju stiprināšanai

Lielu projektu finansēšanas pamatā ir kopfinansējuma princips, kura neatņemama sastāvdaļa ir kredīts

Vides investīciju projektus Latvijā koordinē Vides ministrija, bet atbalsta:

- Pasaules Banka
- Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banka
- Eiropas Investīciju banka
- Ziemeļvalstu Vides finansu korporācija
- Ziemeļvalstu Investīciju banka

Ekonomiskās metodes vides aizsardzībā

Kā ekonomiskais paņēmieni vides aizsardzībā tiek izmantots arī akcīzes nodoklis naftas produktiem, degvielai un automobiļiem

Lielākā daļa ekonomisko metožu attiecas uz vides investīcijām

- Dabas aizsardzībai
- Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai
- Aizsargājamo sugu un biotopu aizsardzības nodrošināšanai
- Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju tīkla izveidei
- Zivju aizsardzības pasākumiem

Atlīdzība par zaudējumiem, ko rada aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības noteikumu ievērošana

Subsīdiu piešķiršana bioloģiskajā lauksaimniecībā

Zivju atražošanas pasākumu finansēšana

Zemju izpirkšana, lai aizsargātu aizsargājamās platības

Nekustamā īpašuma nodokļa samazināšana

**Ekonomiskās metodes,
kas ir piemērojamas**

Citi finansējuma avoti vides jomā

Līdztekus valsts budžeta līdzekļiem tiek lietoti arī citi dabas aizsardzības pasākumu finansēšanas avoti, piemēram:

- Lauku attīstības programma
- ES lauksaimniecības un lauku attīstības programma
- Mežsaimniecību sertificēšanas programma
- Bioloģiskās lauksaimniecības paplašināšanas programma

Lai īstenotu vides politikas sekmīgu īstenošanu Latvijā, ir un tiek paredzēti ievērojami finanšu līdzekļi

Piemēram, finansējums, kas Latvijai pieejams ES struktūrfondu 2007.-2013.gada plānošanas perioda darbības programmas “Infrastruktūra un pakalpojumi” prioritāšu ietvaros sastāda **692,78 miljonus latu**, no kā **545,53 miljoni latu** – ES struktūrfondu finansējums

Brīvprātīgie vides politikas līdzekļi

Vides vadības sistēma palīdz
nodrošināt visu intereses:

Nosakot zināmas prasības vai
principus attiecībā uz procesiem,
produktiem vai informācijas
sagatavošanu

Sniedzot neatkarīgas institūcijas
(sertifikācijas organizācijas)
apliecinājumu, ka uzņēmums izpilda
noteiktās prasības

Šādi ne tikai ieinteresētie iegūst drošības sajūtu, bet arī
uzņēmumam izdodas sakārtot tajā notiekošās darbības, jo tiek:

- Apzināta un izvērtēta uzņēmuma radītā ietekme uz vidi
- Formulēti uzņēmuma nodomi vides jomā (uzņēmuma vides politika un vides aizsardzības mērķi)
- Izstrādāta uzņēmuma vides programma, lai nodrošinātu sistemātisku un mērķtiecīgu negatīvās ietekmes samazināšanu
- Apzinātas tiesību aktu prasības, kas reglamentē uzņēmuma darbību
- Regulāri uzskaitīti resursi un analizēts radītais vides piesārņojums

ES Vides pārvaldības un audita sistēma

ES Vides pārvaldības un audita sistēma (EMAS) ieviesta kā pārvaldības līdzeklis, kas sistēmā brīvprātīgi iesaistītos uzņēmumos un organizācijās veicina:

- Vides aizsardzības pasākumus
- Resursu racionālas izmantošanu
- Sabiedrības informēšanas pasākumu pilnveidošanu un uzlabošanu

ES dalībvalstīs šī sistēma darbojas kopš 1995.gada, un sākotnēji tajā iesaistījās rūpniecības uzņēmumi, bet kopš 2001.gada tajā var iekļauties jebkurš uzņēmums, uzņēmējsabiedrība, iestāde un pašvaldība, iegūstot tiesības izmantot EMAS logo

Dabas un vides aizsardzības programmas

Nozaru vides pārvaldība ietver atsevišķu vides sektoru apsaimniekošanu, kā arī vispārīga rakstura vides jautājumu risināšanu visās tautsaimniecības nozarēs, saistībā ar:

- 1. Dabas resursiem** (augšnes kvalitāte, gaisa un ūdeņu aizsardzība, zemes dziļu izmantošana un aizsardzība)
- 2. Dabas aizsardzību** (sugu un biotopu aizsardzība, īpaši aizsargājamo dabas teritoriju apsaimniekošana)
- 3. Atkritumu apsaimniekošanu** (sadzīves atkritumi, iepakojums, videi kaitīgu preču atkritumi, nolietotā elektroniskā aparatūra un transporta līdzekļi)
- 4. Ražošanas procesiem** (rūpnieciskais piesārņojums, bīstamie atkritumi, ķīmisko vielu un produktu izmantošana, kodoldrošība un aizsardzība pret radiāciju)
- 5. Vispārīga rakstura vides problēmām** (klimata pārmaiņas, emisiju tirdzniecība, aizsargjoslas, aizsardzība pret troksni, dabas resursu nodoklis)
- 6. Ūdens izmantošanu** (virszemes ūdeņu kvalitāte, dzeramais ūdens, notekūdeņu attīrīšana)

Bioloģiskās daudzveidības nacionālā programma

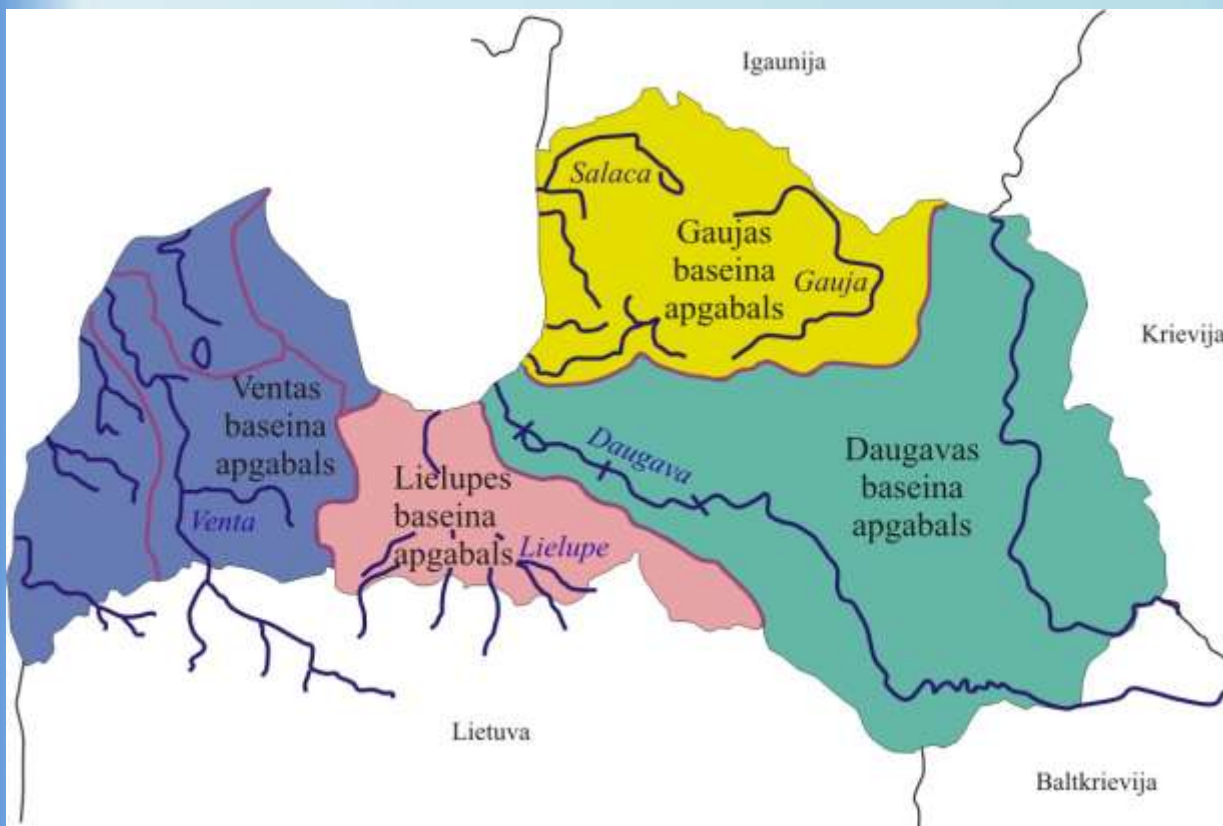
Bioloģiskās daudzveidības nacionālās programma attiecas uz:

▪ Baltijas jūru un Rīgas līci	▪ Iežu atsegumiem un alām
▪ Liedagu un kāpām	▪ Karsta kitenēm
▪ Upēm un ezeriem	▪ Apdzīvoto vietu ekosistēmām
▪ Mežiem	▪ Sugu aizsardzību
▪ Purviem	▪ Kultūraugu un mājdzīvnieku šķirņu aizsardzību
▪ Tīrumiem	
▪ Pļavām un ganībām	

Bioloģiskās daudzveidības nacionālās programmas stratēģiskie mērķi ietver ekosistēmu, savvaļas sugu, kultūraugu, kā arī ainavu daudzveidības saglabāšanu, un dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu

Ūdens resursu apsaimniekošana

Ūdens resursu pārvaldības pamatā ir **upju sateces baseina princips** neatkarīgi no esošajām administratīvi teritoriālajām robežām

Latvijas upju sateces baseinu apgabali

Upes baseina apgabala apsaimniekošanas plāna ietvaros izstrādā pasākumu programmu, kurā jāņem vērā katra ūdensobjekta īpatnības

Tāpēc pasākumu programmas būs atšķirīgas pēc satura un sagaidāmajiem rezultātiem pat viena apgabala robežās

Atkrituma apsaimniekošanas valsts plāns

Atkritumu apsaimniekošanas galvenais mērķis ir novērst atkritumu rašanos un nodrošināt ievērojamu kopējo radīto atkritumu daudzuma samazināšanu

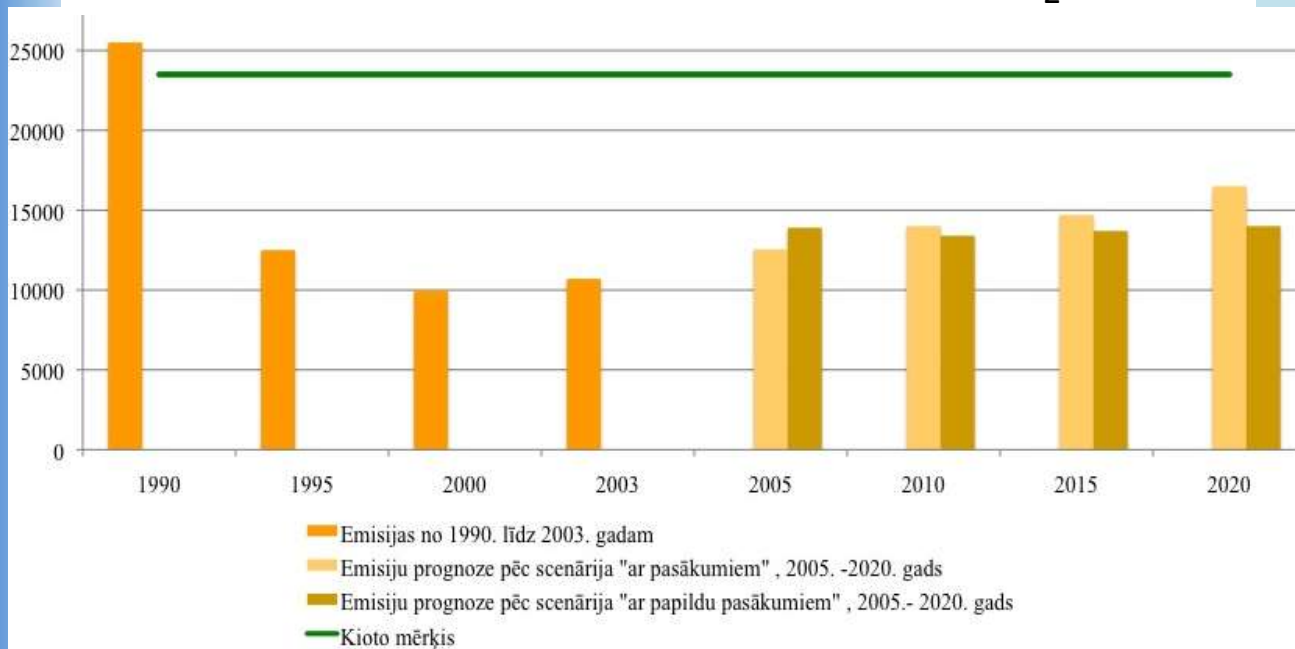
Attiecībā uz jau
radītajiem
atkritumiem
nodrošināt, ka:

- Atkritumi nav bīstami vai arī tie rada nelielu risku videi un veselībai
- Lielākā daļa atkritumu tiek atgriezti atpakaļ ekonomiskajā apritē, it īpaši izmantojot pārstrādi, vai arī tiek atgriezti vidē noderīgā (komposts) vai nekaitīgā formā
- Apglabājamo atkritumu daudzums tiek samazināts līdz minimumam un atkritumi tiek iznīcināti vai apglabāti cilvēku veselībai un videi drošā veidā
- Atkritumi tiek apstrādāti pēc iespējas tuvāk to rašanās vietām

Klimata pārmaiņu samazināšanas programma

Programmas ilgtermiņa mērķis ir sekmēt cilvēku darbības izraisīto globālo klimata pārmaiņu samazināšanu, t.sk., sekmēt atjaunojamo energoresursu izmantošanu, kā arī informēt sabiedrību par iespējamām sekām klimata izmaiņu dēļ

Kopējā formā izteiktās siltumnīcas efektu izraisošo gāzu (SEG) emisijas 1990.-2020.g., Gg CO₂ ekv.

Viens no apakšmērķiem ir nodrošināt, lai laikposmā līdz 2012.gadam kopējās SEG emisijas nepārsniegtu 92% no 1990.gada līmeņa

Paldies par uzmanību!